

26. 11. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Mezinárodní a národní sportovní arbitráž a její aktuální otazníky

Úvod: kauza Pechstein

Světlem sportovní arbitráže aktuálně znovu hýbe kauza Mutu[1] a Pechstein[2], která otevírá otázky zavřené dlouhou dobu do trezoru a spočívající mj. v postavení mezinárodní sportovní arbitráže vedené u Arbitrážního soudu pro sport ((Court of Arbitration for Sport ve zkratce CAS)[3], jehož sídlo je ve švýcarském městě Lausanne a který působí jako nejvyšší orgán rozhodující meritorně s konečnou platností spory ve sportovní oblasti.

Claudia Pechsteinová je německou sportovní legendou, několikanásobnou mistryní Evropy a světa a vítěžkou olympijských her. Pravidelně odebírané kontrolní krevní vzorky u ní v roce 2009 detekovaly vysoké hodnoty retikulocytů, což ukazovalo na nedovolený krevní doping (tzv. EPO). Disciplinární komise Mezinárodní bruslařské unie (ISU) jí potrestala dvouletým zastavením činnosti. Poprvé v dějinách dopingu byl sportovec potrestán na základě nepřímého důkazu o užívání zakázané látky, a nikoliv na základě prokázané přítomnosti takové látky v těle. Claudia Pechsteinová se proti rozhodnutí komise odvolala k Arbitrážnímu soudu pro sport (CAS). CAS dvouletý „distančů (zákaz činnosti) pro Claudii Pechsteinovou potvrdil a rozhodčí nález CAS prošel následně úspěšně i testem švýcarského Federálního soudu, což je nejvyšší švýcarská soudní instance, rozhodující ze zákona žaloby na zrušení rozhodčích nálezů obecně (přezkum však realizuje jen ze zákonem taxativně uvedených důvodů, nikoliv meritorně).

Není cílem tohoto článku popisovat zde celý případ, zkratku jeho vývoje si lze přečíst např. v příspěvku publikovaném kolegy z advokátní kanceláře Havel and partners s názvem Kauzy Pechsteinová a Mutu a mezinárodní sportovní arbitráž před Evropským soudem pro lidská práva nebo v článku Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mutu a Pechstein proti Švýcarsku: vítězství pro Arbitrážní soud pro sport. Nebo ne?, který publikoval právník Českého olympijského výboru JUDr. Jan Exner na portálu Jiné právo.[4]

Zásadní z hlediska tohoto příspěvku bude, jaké je vlastně postavení a pravomoc Arbitrážního soudu pro sport (CAS); toto téma bylo také jednou z dílčích otázek, kterou (bohužel jen okrajově) řešily soudy v předmětné kauze. Předně je třeba říci, že mezinárodní sportovní arbitráž je postavena na tom, že spory mezi sportovními organizacemi a sportovní, kteří jsou jejich členy, řeší tzv. v 1.

instanci národní svazy, pod které příslušný sportovec spadá (tedy např. hokejový svaz řeší spory v oblasti spolkové samosprávy v oblasti hokeje, fotbalový svaz v oblasti fotbalu atp.). Již na této úrovni ovšem dochází k zajímavému a v právu nestandardnímu prvku, kterým je založení specifického národního arbitrážního systému postaveného na odvolacím řízení vedeném před národním olympijským výborem, který je ve všech státech, jež jsou signatáři Olympijské charty, organizací zastřešující jednotlivé sportovní organizace v dané zemi, ať jsou již tyto označeny jakkoli (svazy, federace, atd.). Je třeba uvést, že převážná většina těchto organizací jsou svojí právní povahou spolky podle spolkového práva dané země. Abychom ilustrovali tento systém na konkrétním případě, odkážme zde na českou právní úpravu sportovní arbitráže, kterou zastřešuje Český olympijský výbor (dále jen „ČOV“). K tomu doplníme, že právní úprava obsažená ve Stanovách ČOV vychází z mezinárodních standardů sportovní arbitráže, jak je stanovil Mezinárodní olympijský výbor (MOV) a nijak zásadně se neliší od právních úprav sportovní arbitráže v jiných zemích, jejichž národní olympijské výbory jsou také, podobně jako český ČOV, členy MOV.

Spory mezi sportovními svazy a sportovci jako jejich členy, jsou tedy řešeny specifickým systémem řešení sporů, který kombinuje prvky spolkového práva a arbitráže. Tak tomu bylo i v kauze Claudie Pechsteinové, která uvedla tento článek. Claudia Pechsteinová proti rozhodnutí CAS podala žalobu na zrušení rozhodčího nálezu ke švýcarskému Federálnímu soudu, který ve Švýcarsku plní současně úlohu nejvyššího i ústavního soudu a rovněž soudu příslušného k podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu a který rozhodčí nález vydaný CAS shledal v souladu se švýcarským právem. Claudia Pechsteinová se následně obrátila na Evropský soud pro lidská práva (ESLP), kde se dovolávala především svého práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech (EÚLP), zejména v právu na nezávislý a nestranný soud a kde mj. napadala strukturální závislost CAS a rozporovala skutečnost, že v jejím případě se nekonalo veřejné jednání. ESLP jí dal za pravdu v tom, že její proces před CAS měl být projednán veřejně, nedal jí za však za pravdu v tvrzení, že CAS není (z důvodu nominačního mechanismu jeho členů) nestranný a nezávislý.

Rozhodnutí ESLP ve vztahu ke CAS

Pokud jde o rozhodnutí ESLP, uvedu pouze tu část, která se dotýká postavení CAS v optice ESLP. ESLP neshledal v rozporu s právem ani proces vedení arbitráže před CAS ani uzavřený seznam rozhodců specializujících se na sportovní právo, kteří mohou rozhodovat příslušné kauzy a právním postavení CAS se prakticky vůbec nezabýval, čímž v podstatě implicitně uznal bez dalšího pravomoc CAS rozhodovat spory v oblasti dopingů, jakož i v další rozhodovací agendě CAS. Jediné „vzrušení“ způsobilo disentanční stanovisko dvou soudců (soudce a soudkyně) CAS, kteří zpochybnili nezávislost a nestrannost CAS.[5]

Zcela zásadní je ovšem již samotný fakt, že ani CAS jako mezinárodní (nestátní) rozhodčí orgán neunikl jurisdikci ESLP, a tím ani požadavkům, které EÚLP klade na soudní řízení v rámci práva na spravedlivý proces a řízení před CAS by měla do budoucna probíhat veřejně.

Rozhodnutí německých národních soudů ve vztahu ke CAS

Zajímavé na tomto případě je dále také (nebo spíše zejména) to, že Claudia Pechsteinová brojila proti rozhodnutím příslušných sportovních arbitráží, a to jak německé rychlobruslařské federace, tak i CAS, na národní úrovni. Ač např. německé nebo české spolkové právo dává sportovci jako členovi spolku poměrně slušný arzenál právních prostředků, jak brojit proti rozhodnutí spolku v řízení před soudem, nebývá to v praxi sportovního práva příliš zvykem.

Prvoinstanční Zemský soud v Mnichově dovedl (Az. 37 O 28331/12, LG München I, 26. Februar 2014), že rozhodčí smlouvy (doložky), které Pechsteinová uzavřela s ISU (německá rychlobruslařská

federace v právní formě spolku), jsou pro nedostatek svobodného projevu vůle při jejich podpisu neúčinné a že Pechsteinová neměla při podpisu rozhodčí smlouvy žádnou volbu. Proto na základě chybějící svobodné vůle Pechsteinové při podpisu rozhodčích smluv byly tyto soudem prohlášeny za neúčinné. Žalobu však odmítl z důvodu, že je dána překážka *res iudicata*, a to z důvodu existence rozhodčího nálezu. Zajímavé je také to, že Zemský soud se v této souvislosti pozastavil zejména nad tím, proč Pechsteinová neuplatnila nedostatek svobodného projevu vůle již v rámci řízení před CAS, tedy proč nikdy neuplatnila námitku nedostatku pravomoci CAS (a to přímo v řízení před CAS).

Odvolací soud v Mnichově v rozhodnutí ze dne 15. 1. 2015 (Az. U 1110/14 Kart, OLG München, 15. Januar 2015) rozhodl, že rozhodčí doložka ve prospěch CAS je v rozporu s německým (pravděpodobně tedy i evropským) veřejným (konkrétně antitrustovým) právem, což jí činí neplatnou, a tudíž rozhodnutí vydané na základě takové rozhodčí doložky nelze uznat ve smyslu čl. V., odst. 2, písm. b) Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřená 10. června 1958 v New Yorku). Odvolací soud dovodil, že předchozí rozhodnutí ze strany CAS a Švýcarského federálního tribunálu nejsou překážkou pro to, aby věc byla řešena před německými obecnými soudy, a to na základě porušení německého soutěžního práva, které je součástí německého veřejného pořádku. Dále dovodil, že CAS není skutečným nezávislým rozhodčím soudem, neboť na jeho složení mají rozhodující vliv sportovní organizace a s ohledem na to je zde strukturální nerovnováha mezi sportovci a sportovními svazy, přičemž takový požadavek ze strany ISU, aby spor byl řešen před CAS, je zneužitím dominantního postavení ze strany ISU.

Uvedená rozhodnutí německých soudů vyvolala v mezinárodním sportovním prostředí zděšení, a CAS a legalitu jeho rozhodování nakonec „zachránil“ až Spolkový soudní dvůr, který žalobu Pechsteinové odmítl jako nepřijatelnou a dovodil, že (i) CAS je řádným rozhodčím soudem ve smyslu německého práva, že (ii) rozhodčí doložka mezi stranami je platná, a že (iii) ISU se sice nachází v dominantním postavení (ve formě monopolu), nejedná se však o zneužití dominantního postavení, pokud je účast sportovců na určité sportovní akci podmiňována podpisem rozhodčí doložky, podle níž má být rozhodčím soudem CAS. Spolkový soudní dvůr tedy neshledal rozpor pravidel CAS s německým právním řádem a naopak potvrdil výlučné postavení CAS ve sportovních sporech.

Aktuálně ještě probíhá spor u Ústavního soudu SRN v Karlsruhe, u kterého je podána ústavní stížnost Claudie Pechsteinové, která se v ní dovolává práva na spravedlivý proces, lze ovšem očekávat, že německý ústavní soud podrží svým rozhodnutím CAS, podobně jako to učinil Spolkový soudní dvůr (podle zlých jazyků proto, že němečtí sportovní funkcionáři jsou vysoce postavení v organizační struktuře CAS, ve hře je příliš mnoho peněz, které generuje stávající systém mezinárodního olympismu a kauza je tak do značné míry zpolitizovaná). S detailnější argumentací německých národních soudů se můžete seznámit v příspěvku kolegy Janáka.[6]

Systém národní a mezinárodní (odvolací) sportovní arbitráže

Máme-li rozkrýt celý systém fungování mezinárodní sportovní arbitráže, musíme ostatně tak jako tak začít u jeho právní úpravy v národním právním řádu, jako základního článku celého systému. Máme-li se tak dobrat až k legitimitě a legalitě rozhodování CAS, musíme začít od legitimacy a legality rozhodování jeho jednotlivých složek, od kterých CAS svoji rozhodovací pravomoc ve vztahu ke sportovcům (jež nejsou jeho členy) odvíjí. Takovým národním článkem je v České republice Český olympijský výbor (ČOV).

Sportovní arbitráž před ČOV

Především, sportovní arbitráž před ČOV, který je spolkem podle zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský

zákoník (dále jen „ObčZ“), jak stanoví čl. I., odst. 1 Stanov ČOV ze dne 24. 4. 2017., upravuje v českém právním prostředí čl. XIII., čl. 3.1. Stanov ČOV, podle kterého rozhoduje Rozhodčí komise ČOV o odvoláních proti rozhodnutím spolků, jejichž předmětem je sportovní činnost, o porušení antidopingových pravidel ve smyslu Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu v České republice a Světového antidopingového kodexu. Rozhodčí komise rozhoduje dále spory podle čl. XIII., čl. 3.2. a čl. 3.3. Stanov ČOV, nás ovšem budou zajímat zejména spory z oblasti dopingů, neboť právě této oblasti se týká přes 80% rozhodovací činnosti ČOV i CAS a právě této oblasti se týká i kauza německé rychlobruslařky Claudie Pechsteinové. Závěry stran rozhodovací činnosti v oblasti dopingů se ovšem uplatní i pro rozhodování dalších sporů, které patří podle Stanov ČOV do rozhodovací pravomoci jeho rozhodčí komise.

Dále pak podle čl. XIII., odst. 4 Stanov ČOV platí, že *„Proti rozhodnutí Rozhodčí komise ČOV ve věcech uvedených v čl. 3.1. a 3.3. je možno podat odvolání k Arbitrážnímu soudnímu dvoru pro sport se sídlem v Lausanne (CAS), který je oprávněn v souladu s Pravidly pro řešení sporů v oblasti sportu učinit konečné rozhodnutí.“*

Podle čl. XIII., odst. 5 Stanov ČOV platí, že *„Rozhodčí komise ČOV má dále pravomoc rozhodovat spory podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v platném znění, pokud účastníci uzavřou rozhodčí smlouvu v souvislosti se sportovní činností, činností sportovních subjektů a jejím zabezpečením; rozhodčí smlouva může být uzavřena i formou veřejné nabídky rozhodčí doložky obsažené ve stanovách spolku, jehož předmětem je sportovní činnost.“*

První otázkou, která v souvislosti s takto nastavenou právní úpravou české sportovní arbitráže vzniká, je, zda je v souladu s českým právním řádem taková autonomní spolková úprava, která rozděluje pravomoc rozhodčí komise jakožto orgánu spolku na (i) působnost, kdy jednou rozhoduje rozhodčí komise jako orgán ČOV mimo zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z.r.ř.“), a na (ii) působnost v případech, v nichž rozhoduje rozhodčí komise ČOV podle z.r.ř. Odpověď na uvedenou otázku je myslím obsažena v platné právní úpravě.

Právní úprava rozhodčí komise byla do českého právního řádu implementována na základě ust. § 265 ObčZ, kde se stanoví, že *„Je-li zřízena rozhodčí komise, rozhoduje sporné záležitosti náležející do spolkové samosprávy v rozsahu určeném stanovami; neurčí-li stanovy působnost rozhodčí komise, rozhoduje spory mezi členem a spolkem o placení členských příspěvků a přezkoumává rozhodnutí o vyloučení člena ze spolku.“*

Podle ust. § 40e z.r.ř., upravujícího rozhodčí komise spolku, platí, že *„Tohoto zákona se použije i na rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy v řízení před rozhodčí komisí spolku (dále jen „komise“) podle občanského zákoníku, ledaže je v této části stanoveno jinak. Na rozhodování před komisí se nepoužijí ustanovení o stálých rozhodčích soudech.“*

Z výše uvedené právní úpravy tak vyplývá, že **právní úprava rozhodčí komise spolku je obecně fakultativní, tj. spolek rozhodčí komisí zřídit může, ale nemusí. Pokud však spolek rozhodčí komisí jako orgán ve svých stanovách zřídí, rozhoduje rozhodčí komise podle ust. § 40e z.r.ř. a jedině takto;** zákonodárce zde užívá dikci „tohoto zákona se použije i na rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy v řízení před rozhodčí komisí spolku“, tedy že se z.r.ř. „použije“ a nikoliv, že jej „lze použít“. **Uvedené ustanovení je kogentní povahy a nepřipouští autonomní odklon.**

Znamená to, že právní úprava rozhodčí komise ve stanovách ČOV dělicí pravomoc rozhodčí komise ČOV jako spolku na (i) **„rozhodování mimo rámeček z.r.ř.“** a (ii) **„rozhodování podle z.r.ř.“** není -

řečeno eufemisticky - ideální, neboť v případech, kde zakládá pravomoc rozhodčí komise k „rozhodování mimo rámec z.r.ř.“, není v souladu s právem, protože **rozhodčí komise má zákonem danou pravomoc pouze k rozhodování „podle z.r.ř.** Na tomto místě bych ČOV doporučil uvést tuto disharmonii do souladu se zákonem, aby se pro futuro ta rozhodnutí, která rozhodčí komise ČOV učiní mimo rámec z.r.ř. nedostala již na začátku zbytečně do konfliktu s její zákonnou pravomocí a nemohla být následně zrušena soudem. To ovšem není to podstatné.

Podstatné je, že **rozhodnutí rozhodčí komise v podobně rozhodčího nálezu je exekučním titulem, a z tohoto důvodu je dále přezkoumatelné pouze v režimu ust. § 31 z.r.ř.** Judikatura pak dále dovodila, že rozhodčí nález lze přezkoumat i v rámci exekučního řízení, a to z pohledu, zda byl rozhodčí nález jakožto exekuční titul vydán příslušným orgánem ve smyslu ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.[7] Není však možné, aby byl rozhodčí nález vydaný rozhodčí komisí ČOV (jakož i každého jiného spolku) přezkoumán jiným orgánem jiného spolku resp. jiné právnické osoby, jak se to má dít (a také v praxi pravděpodobně děje), při přezkumu rozhodčího nálezu rozhodčí komise ČOV podle čl. XIII, odst. 4 Stanov ČOV, který zakládá pravomoc CAS jakožto odvolací instance proti rozhodnutí rozhodčí komisí ČOV. Je tomu tak z důvodu, že rozhodnutí (rozhodčí nález) rozhodčí komise ČOV vytváří překážku věci rozhodnuté (*exceptio rei iudicata*), a to jak dovnitř (vůči stranám sporu v tuzemsku), tak ven (ve vztahu k jakýmkoliv třetím subjektům soukromého práva nebo k zahraničním veřejnoprávním orgánům). To je podle mého názoru Achillova pata celého systému sportovních arbitrází, o které se buď neví, anebo ví, ale nemluví, ale o které by se mělo začít mluvit dříve, než přejde z roviny teoretických disputací do praxe.

Naprosto stejný závěr, jaký jsme právě dovodili ve vztahu k rozhodovací praxi mezi ČOV a CAS, lze pak učinit i o stupeň níže, tedy ve vztahu k rozhodovací praxi mezi rozhodčí komisí spolku, který je členem ČOV, a ČOV, tedy v situaci, kdy např. Arbitrážní komise ČSLH (Český svaz ledního hokeje, z.s.) podle čl. 16 Stanov ČSLH ze dne 18. 6. 2016 rozhodne spory mezi ČSLH a jeho členem, a ten se následně proti rozhodnutí odvolá k ČOV.

Tyto sportovní spolky, z nichž některé mají rozhodčí komisi upravenou ve stanovách, ale její členy nemají zapsány ve spolkovém rejstříku (jako např. ČSLH), by tak měly učinit, neboť členové rozhodčí komise musí být do spolkového rejstříku ze zákona zapsáni.[8]

Rozhodčí komise (ať již jakkoliv označená) může být, mají-li být její rozhodnutí vykonatelná a mít tedy účinky vůči třetím osobám i orgánům, jedině rozhodčí komisí ve smyslu § 265 ObčZ a rozhoduje tak vždy postupem podle z.r.ř., neboť zákon nabízí spolkům toliko možnost zřídit ve smyslu § 265 ObčZ jako orgán spolku pouze rozhodčí komisi rozhodující spory z.r.ř. a žádnou jinou.[9]

Ostatně, „vystlání“ právní mezery spočívající v (nežádoucí, avšak existující) parapravní úpravě rozhodčích či arbitrážních komisí či jinak označených spolkových orgánů, které rozhodují o právech a povinnostech sportovců, kteří jsou jejich členy, upravených ve stanovách sportovních organizací dávno před účinností ObčZ (před 1. 1. 2014) bylo hlavním důvodem, proč byla ust. §§ 265-267 ObčZ a na ně navazující ust. § 40e a násl. z.r.ř. učiněno součástí českého právního řádu.[10] Uvedený závěr potvrzuje i ust. § 267 ObčZ stanovící, že „Řízení před rozhodčí komisí upravuje jiný právní předpis“, kterým má na mysli právě z.r.ř. a které je kogentní povahy. Pokud pak spolek rozhodčí komisi pro řešení sporů mezi jím a jeho členem zřízení nemá, rozhoduje spory těmito subjekty soud (§ 258 ObčZ), před kterým je sportovec jako člen spolku oprávněn domáhat se neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku (sportovního svazu), které se jej negativně dotýká.

Z výše uvedeného vyplývá, že tam, kde je ve stanovách určité sportovní organizace (svazu, federace apod.) jako spolku zřízena rozhodčí komise, je povinna rozhodovat spory mezi ní a

jejím členem výlučně postupem podle z.r.ř. a jí vydaný rozhodčí nález je exekučním titulem vytvářejícím překážku věci rozsouzené ve smyslu ust. § 159a o.s.ř. Proti takovému rozhodnutí je pak možné podle českého právního řádu brojit pouze cestou žaloby na zrušení rozhodčího nálezu podanou podle § 31 z.r.ř., nelze však proti němu podávat opravný prostředek k rozhodčí komisi jiného spolku, jehož rozhodnutí v takovém „odvolacím řízení“ by mělo v takovém případě pouze hodnotu ceny papíru, na kterém by bylo vytištěno, právní účinky však žádné. Rozhodnutí rozhodčí komise sportovního svazu je tedy konečné a odvolání proti němu k rozhodčí komisi ČOV není přípustné.

Závěr I - ČOV

Shora uvedené závěry platí i ve vztahu rozhodnutí rozhodčí komise ČOV a rozhodnutí CAS jakožto odvolacímu orgánu, jak bylo uvedeno výše. CAS je interním oddělením švýcarské nadace, tedy právnické osoby soukromého práva, která není (kromě svého názvu) v právním smyslu mezinárodní, nemá vlastní subjektivitu a není stálým rozhodčím soudem, ale ad hoc tribunálem pro specifickou oblast řešení sporů z oblasti výlučně sportovního práva. Ani podle švýcarské právní úpravy nejde o rozhodčí soud zřízený zákonem, ale soukromoprávním jednáním (zřizovací listinou) švýcarské nadace. Skutečnost, že německý Spolkový soudní dvůr pravomoc CAS ve vztahu k německým sportovcům podržel, tak dává naději, že by tak mohl v případě podobného sporu učinit i český Nejvyšší soud. Tato naděje je nicméně při pohledu na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu České republiky v oblasti rozhodčího řízení minimální.

Bylo by proto podle mého názoru vhodné, pokud by se ČOV, ale všechny české sportovní organizace nad mechanismem rozhodování sporů v oblasti dopingů vážně zamyslely a snažily se ji do budoucna uchopit jinak, neboť stávající praxe vede k jedinému možnému závěru, a to, že **všechna rozhodnutí ČOV vydaná v odvolací instanci v řízeních zahájených sportovci jako členy příslušné sportovní organizace proti rozhodnutí rozhodčích komisí těchto sportovních organizací jsou nulitní. Stejný závěr platí ve světle české právní úpravy i pro všechna rozhodnutí CAS vydaná v odvolací instanci proti rozhodnutím ČOV.** Jsem si vědom, že zejména ve své druhé části, tedy ve vztahu ČOV a CAS působí tento závěr až neuvěřitelně, ale podle mého shora argumentovaného názoru vede právní úprava k jedinému možnému závěru, a to, že každý sportovec, který by za současné právní úpravy namítl v řízení před rozhodčí komisí ČOV nebo CAS nebo v řízení před soudem podle § 15 z.r.ř. nedostatek pravomoci rozhodčí komise ČOV nebo nedostatek pravomoci CAS jeho spor před orgány těchto olympijských organizací projednat, by uspěl a řízení o jeho dopingovém či jiném deliktu by muselo být následně projednáno v řízení před soudem.

Závěr II - CAS

CAS není rozhodčím soudem zřízeným zákonem ani mezinárodní dohodou ve smyslu čl. 10 Ústavy České republiky[11], ani ve smyslu čl. 10a odst. 1 Ústavy České republiky[12], řízení před CAS je procesem mimo systém práva, nemajícím základ v mezinárodní dohodě; rozhodnutí CAS v odvolacím řízení proti rozhodnutím národních svazů je rozhodnutím interního oddělení zahraniční právnické osoby (v daném případě švýcarské nadace) proti zahraničnímu (cizozemskému) rozhodčímu nálezu jako exekučnímu titulu, jenž nelze tímto způsobem přezkoumat a který má nadto z hlediska právního řádu České republiky, jakož i z hlediska mezinárodního práva soukromého právní povahu věci rozsouzené.

Pravomoc CAS by bylo možno uznat jen tam, kde by byla založena rozhodčí doložkou uzavřenou přímo mezi sportovním svazem a jeho členem, a rozhodnutí CAS by tak bylo vždy prvoinstanční a konečné, přezkoumatelné pouze v řízení o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu soudem zahájeném před Federálním spolkovým soudem (obdobu našeho § 31 z.r.ř.).

Takových řízení je však minimálně, jsou-li vůbec nějaká, neboť podstata rozhodování CAS je v odvolacím řízení proti rozhodnutím národních olympijských svazů či sportovních organizací (jako německé ISU v kauze Claudie Pechstein).

Svoji povahou je řízení před CAS navíc nahony vzdálené národním i mezinárodním obchodním i investičním arbitrážím, jejichž zásadním předpokladem je majetkový charakter sporu, který je *conditio sine qua non* celého systému řešení sporů prostřednictvím arbitrází po celém světě. Řízení před CAS v oblasti dopingů má naopak povahu řízení disciplinárního, na které se v kontinentálním systému práva běžně užívají subsidiárně právní předpisy práva správního nebo trestního a pro které je charakteristická transparentnost a veřejnost řízení, mají-li být taková řízení v souladu s národními ústavními pořádky. Rovněž důkazní břemeno před CAS je v oblasti dopingů ve zvýšené míře obráceno a je jím zatížen sportovec, což opět nekoresponduje s klasickými „civilními“ majetkovými arbitrážemi, ale ani s právními úpravami správního trestání podle národních právních řádů a jeví se značně anachronicky. Řízení v oblasti dopingů je také spíše díky jeho výsledku, kterým je často zákaz činnosti na několik let, řízením statusovým, což je jinak typ řízení typicky vyňatý z pravomoci národních i mezinárodních rozhodčích soudů.

V řízení před CAS neplatí (dokonce ani) zásada *in dubio pro reo*.

CAS tak není arbitrážním soudem, jak je známe z národních a mezinárodních arbitrází, ale je v podstatě světovou disciplinární komisí, jež má soukromoprávní základ, a který ve své rozhodovací činnosti rozhoduje o občanských a lidských právech profesionálních sportovců, ovšem (bohužel) bez právního základu. Jeho právní základ by tak musel být (aby bylo jeho rozhodování podle českého veřejného pořádku legitimní) založen mezinárodní dohodou. Nelze jej však založit rozhodčí doložkou, nadto pak rozhodčí doložkou vnučenou a subdelegovanou v interním dokumentu zahraničního sportovního svazu jako právnícké osoby od CAS odlišné, ale jedinečně výslovnou dohodou mezi jejími stranami[13].

Ve vztahu k rozhodčí doložce (smlouvě) obsažené ve stanovách tuzemských národních sportovních svazů je pak taková rozhodčí doložka v případech, kdy rozhodci rozhodčí komise sportovního svazu nejsou zapsáni ve spolkovém rejstříku nebo uvedeni přímo ve stanovách sportovní organizace navíc v rozporu s ustálenou judikaturou českého Nejvyššího soudu, neboť neobsahuje přímé určení rozhodce/ů a je proto z tohoto důvodu neplatná.

Celý systém sportovní arbitráže vedené před CAS, který v minulosti významně přispěl ke kultivaci olympijského hnutí a to nejen v oblasti dopingů, se tak i po rozhodnutí ESLP v kauze Pechstein, která znovu pootevřela třináctou komnatu právního postavení CAS, ocitl v periodě čekání, zda se i s ohledem na výše uvedené nevyjádří ESLP v senátním rozhodnutí k postavení a legitimitě řízení vedeného před CAS nějakým zásadním způsobem, popř. zda tak neučiní v rámci projednávání ústavní stížnosti německý ústavní soud. Ať však rozhodnou tyto soudy jakkoliv, bylo by dobré otázku řešení sporů v oblasti sportovní arbitráže nadále netabuizovat a nastavit právní úpravu tuzemské sportovní arbitráže do souladu s českým procesním pořádkem, který lze bezesporu považovat z hlediska českého ústavního pořádku za pořádek veřejný a s nímž tak musí být i systém české sportovní arbitráže v souladu.

JUDr. Luděk Lisse. Ph.D., LL.M.,
advokát a rozhodce

[LISSE LEGAL](#)

Jablonského 640/2,
170 00 Praha 7

Tel.: +420 224 247 011

e-mail: advokat@lisse.cz

[1] Viz Exner, J.: Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mutu a Pechstein proti Švýcarsku: vítězství pro Arbitrážní soud pro sport. Nebo ne?: „Rumunský fotbalista Adrian Mutu přestoupil v roce 2003 z AC Parma do FC Chelsea. V roce 2004 odhalila dopingová kontrola přítomnost kokainu v jeho těle, v čehož důsledku s ním FC Chelsea okamžitě ukončila spolupráci. Rozhodnutí FC Chelsea potvrdily i odvolací komise anglické Premier League a Arbitrážní soud pro sport (CAS), které dospěly k závěru, že Mutu porušil smlouvu „bez spravedlivého důvodu.“ Rozhodčí komise Mezinárodní federace fotbalových asociací následně přiřkla FC Chelsea kompenzaci ve výši 17 milionů eur, což CAS později potvrdil. Mutu napadl rozhodnutí CAS před švýcarským Federálním nejvyšším soudem (SFT) a stěžoval si především na to, že CAS není nezávislým a nestranným soudem.“ Jeho kauzu spojil ESLP k projednání s kauzou Claudie Pechstein, pro účely tohoto příspěvku se však budeme věnovat pouze jedné z nich, a to kauze Claudie Pechstein.

[2] Viz Kmec, J., Sedláček, D., Cienciala, R.: Kauzy Pechsteinová a Mutu a mezinárodní sportovní arbitráž před Evropským soudem pro lidská práva, publikováno na portálu Právního prostor, článek je k dispozici ZDE.

[3] Kmec, J., Sedláček, D., Cienciala, R.: Kauzy Pechsteinová a Mutu a mezinárodní sportovní arbitráž před Evropským soudem pro lidská práva, publikováno na portálu Právního prostor, článek je k dispozici ZDE: „(Court of Arbitration for Sport - CAS) vznikl v roce 1984 z myšlenky tehdejšího předsedy Mezinárodního olympijského výboru (MOV) Juana Antonia Samaranche vytvořit zvláštní mezinárodní soudní orgán, který by dokázal rozhodovat flexibilně, rychle a levně právní spory v oblasti sportu. Původně bylo pouze na dobrovolném rozhodnutí obou stran, zda svůj spor CAS předloží, postupně však jednotlivé mezinárodní i národní sportovní svazy ve svých statutech a stanovách zaváděly klauzule ve prospěch obligatorní jurisdikce CAS. Nárůst agendy i zpochybnění nezávislosti CAS s ohledem na jeho spojení s MOV si vyžádalo v roce 1994 reformu celého systému. Jednak byla vytvořena Mezinárodní rada pro sportovní arbitráž (International Council of Arbitration for Sport - ICAS) jako orgán dohlížející na nezávislost CAS a zabezpečující jeho fungování po stránce finanční i administrativní. Jednak byly odlišeny dva typy řízení: vedle klasického jednoinstančního arbitrážního řízení bylo zavedeno také odvolací arbitrážní řízení, v němž jsou přezkoumávána rozhodnutí příslušných národních a mezinárodních sportovních svazů.“

[4] Viz Exner, J.: Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mutu a Pechstein proti Švýcarsku: vítězství pro Arbitrážní soud pro sport. Nebo ne?, článek je k dispozici ZDE.

[5] Viz Exner, J.: Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mutu a Pechstein proti Švýcarsku: vítězství pro Arbitrážní soud pro sport. Nebo ne?, který k tomu píše, že: „Disentující soudci však CAS za nezávislý a nestranný soud nepovažují. Keller a Serghides kritizují většinu za to, že se spokojila s tvrzením SFT o nezávislosti a nestrannosti CAS a nevěnovala více prostoru samostatné analýze tohoto problému. Keller a Serghides upozorňují na to, že většina senátu v

rozsudku uznává, že sportovní organizace mají ve srovnání se sportovci převažující vliv na složení ICAS a tím pádem i na podobu seznamu rozhodců CAS. Dle většinového názoru senátu by k porušení Úmluvy bylo třeba shledat absenci nezávislosti a nestrannosti v případě konkrétního rozhodce v konkrétním případě nebo konkrétní skupiny na seznamu rozhodců CAS. Dle disentu je však tento požadavek v rozporu s ustálenou judikaturou ESLP, podle které nestačí zajistit nezávislost a nestrannost jednotlivých rozhodců v případě strukturálních nedostatků v rámci celého orgánu nebo instituce. A tento přístup by dle nich měl ESLP aplikovat i v případě CAS. Keller a Serghides totiž považují vliv sportovních organizací na složení CIAS a následně seznamu rozhodců CAS za značný. Dle jejich názoru CAS nesplňuje požadavky kladené na něj čl. 6 odst. 1 Úmluvy, zejména proto, že podíl sportovců na výběru rozhodců je pouze pětina.

[6] Viz Janák, J.: Kauza Pechstein. Revoluce ve sportovní arbitráži se zatím nekoná, publikováno dne 28. 12. 2016 na e-řpávo, pod ID: 103979. Článek je k dispozici ZDE.

[7] Z bohaté judikatury srov. např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, rubrikované jako Nezpůsobilost exekučního titulu pro neplatnost rozhodčí doložky: „Nevydal-li rozhodčí nálezhodce, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, resp. byl-li rozhodce určen právníkou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a nemůže-li být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování, pak tento rozhodčí nálezhodce není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena, resp. zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stádiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit, když zákon o rozhodčím řízení nevyklučuje, aby otázka (nedostatku) pravomoci rozhodce byla zkoumána i v exekučním řízení (přičemž takový závěr platí bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítal).“

[8] Kohout, D.: Rozhodčí komise spolku podle § 265 obč. zák. a její využitelnost při řešení sporů uvnitř sportovních asociací, publikováno v rekonstrukce a praxe 1/2015: „Existuje-li ve spolku rozhodčí komise, pak se uplatňuje provázanost i se zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právníků a fyzických osob (dále jen „zákon o veřejných rejstřících“). Podle něj se totiž do spolkového rejstříku vedle dalšího zapisují také údaje o případné rozhodčí komisi spolku, a to její název, počet členů, adresa pro doručování podání a identifikační údaje o konkrétních členech této komise [§ 29 odst. 1 písm. c) zák. o veřejných rejstřících]. Pouze rozhodčí komisi, která toto splňuje, je možné považovat za rozhodčí komisi ve smyslu § 265 obč. zák. Je určitě myslitelné, že takováto komise může být označena i jinak (např. arbitrážní komise, přezkumná komise apod.), ale pouze při splnění stanovených nároků kladených na ni v občanském zákoníku, zák. o rozhodčím řízení a zák. o veřejných rejstřících půjde o orgán spolku, který bude oprávněn vydávat rozhodčí nálezy jako exekuční tituly.“

[9] Sokol, T.: Spolkové rozhodčí komise: otázky zatím bez odpovědi, článek publikovaný dne 11. 9. 2015 na portálu Právní rádce, k dispozici ZDE. Autor zde zastává stejný názor, když píše, že „Mimo jiné i z důvodu požadavku na právní jistotu zastávám názor, že nemůže existovat jakýsi mezistupeň, totiž spolek, který na jedné straně zřídil rozhodčí komisi, avšak na straně druhé jí odmítá přiznat postavení rozhodčí komise ve smyslu § 265 občanského zákoníku.“

[10] Důvodová zpráva k § 265 až 267 ObčZ přesně v tomto duchu stanoví, že „Spolek může zřídit pro účely rozhodování sporných záležitostí z oboru spolkové samosprávy rozhodčí komisi. Zamýšlí se přiznat rozhodnutí rozhodčí komise vykonatelnost. Z toho důvodu je nutné upravit podrobněji nejen řízení před komisí, včetně formalit rozhodnutí spolu s nezbytnou evidencí rozhodovaných záležitostí, ale i soudní přezkum rozhodnutí rozhodčí komise. Tyto otázky však nemohou být předmětem úpravy občanského práva hmotného, a proto se jejich úprava vyhrazuje zvláštnímu zákonu.“

[11] V čl. 10 Ústavy se stanoví, že „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

[12] V čl. 10a odst. 1 Ústavy se stanoví, že „Mezinárodní smlouvou mohou být některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci.“

[13] Jde o notorietu, srov. nicméně např. stejný závěr in Sokol, T.: Spolkové rozhodčí komise: otázky zatím bez odpovědi, článek publikovaný dne 11. 9. 2015 na portálu Právní rádce, k dispozici ZDE. Autor zde odkazuje na Komentář Švestka, Dvořák, Fiala, Pelikánová, Pelikán, T. Dvořák, Svoboda, Pavlík a kolektiv, Svazek I, Wolters Kluwer 2014, str. 752, který poukazuje na to, že volba rozhodčího řízení fakticky znamená zřeknutí se práva na projednání věci před soudem a tedy přichází v úvahu pouze v případě, že se pro tuto formu účastník řízení dobrovolně rozhodl. Stanovy jsou smlouvou sui generis, avšak tímto postupem nemohou být členům odňata proti jejich vůli základní práva zaručená ústavním pořádkem ČR, tedy konkrétně právo na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny. Z toho lze dovozovat, že v případě spolku by souhlas s rozhodčím řízením měl být dán již v souvislosti s přihláškou do spolku. Anebo alespoň později, ale zcela explicitně.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)